

Yirmi Birinci Yüzyıl Estonya Cam Sanatı Üzerine Notlar

Eeva KASPER*

*Estonya Sanatlar Akademisi
Cam Bölümü
Öğretim Üyesi*

Çev: Feyza AKDER

Güzel Sanatlar Kuram ve Eleştiri Uzmanı

Bu yazı ile Estonya cam sanatının yakın geçmişine bir göz atmak istiyorum. Geçen sene (2007) Estonya'nın profesyonel cam sanatının yetmişinci yılı olarak kutlandı. 1936/1937 eğitim döneminde Devlet Endüstriyel Sanat Okulu'nda¹ şimdiki adı ile Estonya Sanatlar Akademisi² cam bölümü açılmıştı. Bu okul halen Estonya'da cam dalında çalışmalarını sürdüren tek okul. Geleneksel yöntemleri sürdürmekte olan okul, öğrencilerinin mezun oldukları zaman bir çok teknik hakkında bilgi sahibi olmaları için aynı zamanda sıcak ve soğuk çalışma tekniklerine de önem vermektedir.

Cam Bölümü'nden söz etmemin nedeni bütün Estonya cam sanatçılarının buradan mezun olmuş olmalarıdır. Tabi şu sıralarda tüm Avrupa'da değişim öğrencileri için olanaklar mevcut ve bir çok öğrenci bu olanaktan yararlanıyor. Yine de, aynı cam bölümünden mezun olmuş olmak hepimizi benzer yapmadı, aksine Estonya cam sanatı için zenginlikler kazandırdı.

Estonya'da otuz aktif cam sanatçısı bulunmakta ve her yıl bir çok genç sanatçı akademiden mezun olmaktadır. Bu yazı için bir sanatçı seçimi yapmak oldukça zordu. Sonuçta, on bir sanatçıyı tanıtmakta karar kıldım. Bu sanatçıların yetenekli, becerikli, ilginç ve yeni düşüncelerle dolu olduğu kanısındayım. Seçilen sanatçıların Estonya cam sanatının en önemli figürleri olduğunu düşünüyorum. Bu kısa göz atış sanatçıların kullandıkları çok çeşitli teknikleri tanıttığı kadar aynı zamanda da farklı malzemeleri sunmaktadır.

* 2006-2007 öğretim yılı Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Cam Bölümü Misafir Öğretim Üyesi.

1 State Industrial Art School.

2 Estonian Academy of Arts.

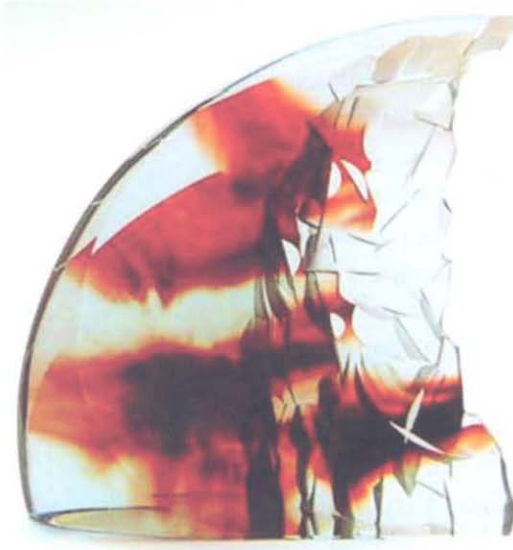

Resim 1.
Mare Saare

Mare Saare (1955)

Profesör Mare Saare, Estonya Sanatlar Akademisi'nin başında yer almaktadır. Bir çok cam okulu, ve akademi ve üniversitelerin cam bölümleri ile bağlantı kurarak bölüme yenilikçi bir yön vermiştir. Aynı zamanda aktif ve tanınmış bir cam sanatçısı olan Mare Saare, son işlerinde fırında şekillendirme tekniğini kum ve renklerle birleştirmiş, bazı işleri tamamlarken kazımalar yapmıştır (Resim 1). "Kırılğanlık/Yeni Başlangıç" (2007) serisi ile ilgili

şöyle söylemektedir: "Çiçek benzeri cam nesneler iki ayrı parçadan oluşmuş gibidirler. Yaşamın iki kısmı, ama hiç ayrılmamak üzere eriyip birbirlerine karışmışlardır. Son, aynı zamanda bir başlangıçtır ve kırılğan yaşam bir öncekinden filizlenir. Bu her zaman böyle olmuştur ve olacaktır da. Cam, zamanların birleşmesini, nesillerin birliğini, en gerekli olanı muhafaza etmek gerektiğini ve yaşamdaki evrensel değerleri fark etmemizi sağlayacaktır".

Resim 2.
Ivo Lill

Ivo Lill (1952)

Estonya'nın en tanınmış cam sanatçısı olan Ivo, soğuk cam işleri için bir teknik geliştirmiştir. İşleri, camın ışıklı tarafını temsil edercesine, nazikçe renklidir. İki farklı saydam cam tabakası arasındaki ince renk, izleyiciye hafiflik duygusunu verir; ancak Ivo'nun işleri ağırdır ve birkaç adamın birden kaldırması gerekir (Resim 2). "Target" (Hedef) serisi, Japonya, Kanazawa'da, 2001 yılında gümüş madalya kazanmıştır.

Rait Praats (1952)

Rait Praats, bugün kamusal binalarda sergilenmesinden memnuniyet duyduğumuz bir çok anıtsal iş yaratmıştır (Resim 3). Bu işlerden Sammonlahiti'deki bir kilisenin camı: "Neighbours" (komşular) Finlandiya'dadır (2003). Devasa vitray çalışmaları, kültür, sanat ve politika vs alanlarından insanlık tarihinde önemli yer tutan kişilerin portrelerinden oluşur. Boyalı camları (bazılarında birkaç kat cam boyanmıştır) iki taraftan da görülebilir: içeriden ve sokaktan, böylece gelip geçenlere tarihten tanıdık yüzleri keşfetmeleri için neşeli bir fırsat tanınmış olur.

Eve Koha (1955)

Eve, yıllardır Estonya'daki en iyi optik cam sanatı temsilcisidir. Estonya Cam Birliği üyesi Virve Kiil, Eve'nin işleri ile ilgili: "İşler kendilerini derin felsefi düşüncelere taşıyorlar. Çember sonsuz hareketi sembolize ediyor. İç bükey yüzeyler, mekanın panorama benzeri hayalini gözlerinizin önüne seriyor, delik bir çıkış- bu bir yolculuk, yol nereye gidiyor?" demektedir. Eve ise çalışmalarını şöyle tanımlar: "İşlerimde, nesnenin kendisi silinir, onu optik ilizyonun içinde görürüz" (Resim 4).

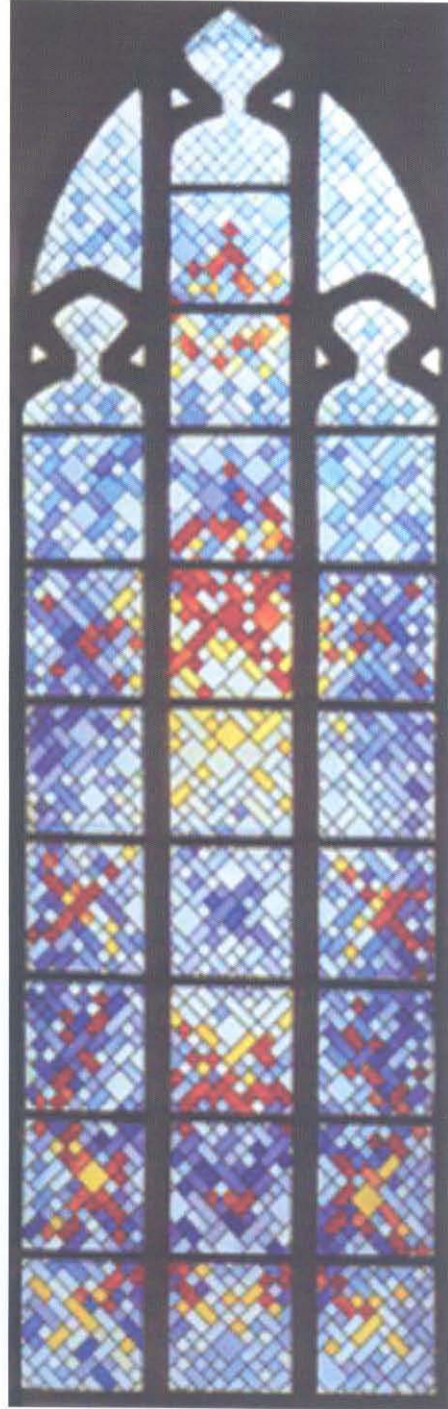
Viivi- Ann Keerdo (1946)

Viivi-Ann el değmemiş doğadan ilham alıyor, işleri güçlü bir şekilde bundan etkileniyor. Onun cam sanatı doğanın en güzel yaratımlarından oluşuyor: yapraklar, taşlar, kuş yuvaları, sahil manzaraları sadece camdan yapılmış. 2006 yılında kristal camı kalıba döküp, fırınlarak, camdan dallarla büyük kuş yuvası enstalasyonları oluşturdu (Resim 5).

Bu çalışmasını şöyle anlatır; "Estonya'da dolaşırken ağaçların üzerinde çoğu zaman leylek yuvaları görürüz. O kadar yaygın ve alışıldık ki, bunları çok zor fark ederiz ve bunun ne çeşit bir mucize olduğunu düşünmeyiz. Kuş yuvasını alışılmadık bir malzeme, cam ile yaparken bir sembol yaratmak istedim, yaşamın özünü göstermek için, yaşamın güzelliğini ve kırılganlığını hatırlatmak için ve ebedi koruma ve özen gösterme isteği yaratmak için."

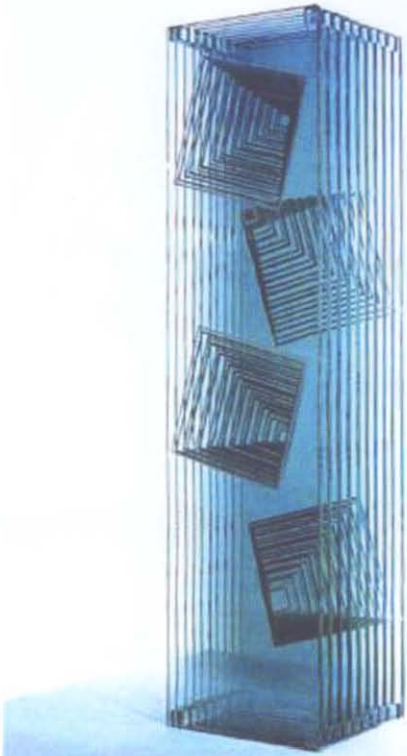
Tiina Sarapu (1971)

Tiina'nın işleri çoğunlukla cam ve diğer malzemelerden oluşan kavramsal enstalasyonların farklı fırın teknikleri ile yaratılması üzerinedir (Resim 6). Enstalasyonları için çoğunlukla özel odalar veya manzaralar oluşturur. Tiina, aynı zamanda ne kadar yetenekli bir tasarımcı olduğunu kanıtlayan, aralarında bir cam vazo seti ile İtalya'da kazandığı Trieste Contemporanea (2004)'de bulunan bir çok ödül almıştır. "Voice" (Ses) adlı enstalasyonu ile "Sessizlik duyulduğunda ne işitiriz?" sorusunu ortaya atar.

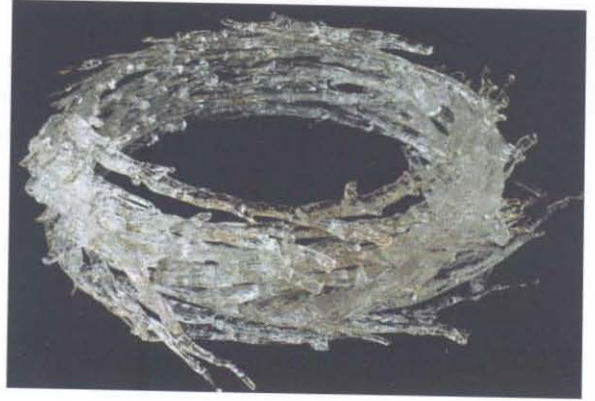

Resim 3.
Rait Praats

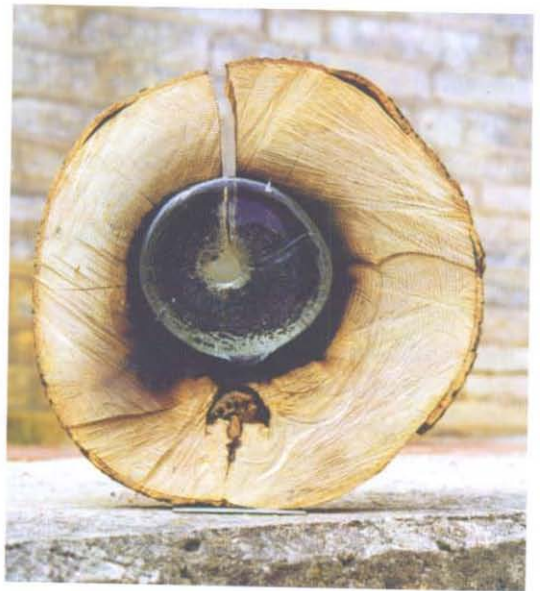

Resim 4.
Eva Koha

Resim 5.
Viivi - Ann Keerdo

Resim 7.
Kai Kiudsoo-Varv

Resim 6.
Tiina Sarapu

Kai Kiudsoo- Varv (1968)

Kai'nin cam işlerinde din önemli bir yer tutar. "Time of Mercy" (Merhamet Zamanı- 2003) adlı işinde İncil'e gönderme yapmaktadır. Resim 7.'deki işi için şöyle der: "Aşk için, nefret için, neşe için ve acı çekmek için zaman verilmiştir. Her hareket ve her düşünce kendi içinde karşıtını da taşır. Her zaman birey olarak yolunuzu bulmak için, perişanlık içinde büyümek ve geriye kalanı neşe içinde geçirmek gerekir. Bu işi yaparken bunları düşünüyordum. Sıcak camı yaşlı bir odun parçasının içine dökeerken bu çelişkili duyguyu, acı ve güzelliğin bir aradalığını düşündüm."

Resim 8.
Kalli Sein

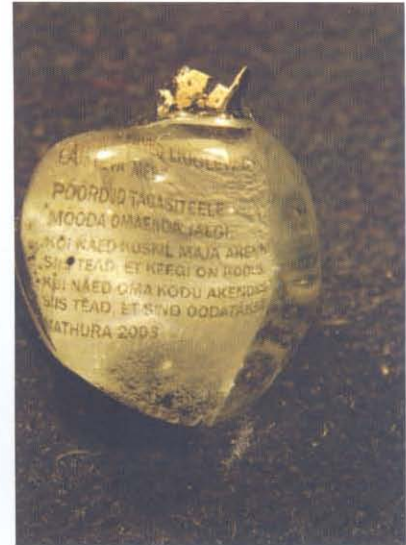
Kalli Sein (1966)

Tasarım ve sanat arasındaki sınırı dengeleyen Kalli Sein, servis tabağı tipindeki temiz, LED ışıklı, cam nesnelere "Mood - Lamps" (Ruh Hali Lambaları) adını takmıştır. LED ışıkları, "Drops" (Damlalar) adlı işinde cam ile çok akıllıca birleştirilmiş, ortaya renk ve ışığın harika oyunları çıkmıştır. Onun çalışmaları modern iç mekanlar için çekici işler olmanın yanı sıra ekonomik ve uzun ömürlü (Resim 8).

Kairi Roolaht - Orgusaar (1969)

Kairi, geleneksel cam yapımı teknikleri üzerinde çalışmakta ve bunları geliştirmektedir. Onun yaratıları her zaman zarif ve yumuşaktır. Boncukları, bu örnekte 2007 yılına aittir, şirselirdiler, neredeyse mikroskobik ölçülerde şüirler yazılmıştır üzerlerine (Resim 9). Şeffaf camın içindeki yuvarlak form yazıları daha büyütür, ama "Bütün bunları nasıl yapıyor?" sorusu sabit kalır.

Kristiina Uslar (1973)

Kristiina'nın son işleri dünya çapındaki yarışmalar ve sergilerde insanların dikkatini çekti. "Esneklik" (2007) "Data Tribune" adlı "pate de verre" tekniği ile yapılmış altı şeffaf ve ince nesneden oluşan seriye aittir. Esneklik daha çok kullanılan malzeme ile ilişkilidir. Bazıları esnek, bazıları sağlam, bazıları da daha elastiktir. Kristiina'ya göre ise herkesin esnekliğinin kırıldığı bir zayıf noktası vardır (Resim 10).

Resim 9.
Kairi Roolaht - Orgusaar

Resim 10.
Kristiina Uslar

Eeva Kasper (1971)

Son olarak bana ait çalışmalardan söz etmek isterim. Çoğunlukla cam mozaik, kalıba dökme ve slumping tekniklerini kullansam da avize enstelasyon serisi "Veneziano" da ocak kullanılan üfleme tekniği ve sıcak cam tekniklerini kullanmışım. Avizeler karşıt duygular uyandırmaktadır: Bir taraftan saçma gösterişleri beni güldürüyor, aynı zamanda bereketli güzellikleri ve cam ustalıkları hayran bırakıyor. Çalışmalarımın çoğunda cam tarihinin zengin mirasına bakıp; bir çok başyapıt buldum. Bir çok eski eşya bana eşlik ediyor ve hatta benim yaratılarımın içine giriyorlar. Onlardan ilham almak ve bütün hafiflikleriyle şimdiki zamana yeni bir formda ulaştırmak beni mutlu ediyor. "Veneziano" serisi benim Venedikli cam ustalarına hürmetimdir (Resim 11, 12).

Size, çağdaş Estonya cam sanatı ile ilgili bir bakış sunabilmiş olmayı umut ediyorum. Uluslararası tanınmışlık ve dünya çapında farklı yarışmalardan alınan ödüller Estonya cam sanatının seviyesi ile ilgili bir kanıttır. Umarım bu şekilde devam eder ve umarım gittiğim her yerde daha büyüleyici çalışmalar bulurum.

Resim 11.
Eeva Kasper

Resim 12.
Eeva Kasper

